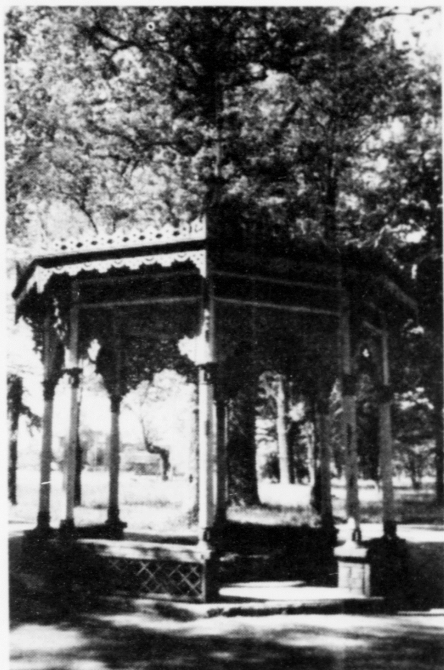

Ein av teimum nógvu pavillon'unum í tí stóru viðarlundini uttanum Sanatorie Kemerí.

skriva seg sum liva. – Fyri Sovjet var tað liviska fólkið longu deytt.

Fyri 700 árum síðani var Livland navnið á einum øki, sum var størri enn Letland er í dag. Nógv livisk staðarnavn eru til enn í dag, sum vísa hvar livarnir hava búð. Framvið teim stóru ánumaugava, Gauja og Venta og framvið norður- og útnýrðingsstrondini í Lettlandi.

Í 1900-talinum hava livarnir búð í fiskaribýgdum við Eystursjóarstrondina og Riga bukta. Í 1991 varð viðtikið, at hetta økið skuldi friðast sum serligt liviskt síðseguligt land. "Livod Randa" – Tann liviska strondin. – Og í 1993 var ein livisk kunningarstova stovnað í Kuolka.

Eln lagna

Á veg til Mazirbe steðga vit og fara at vitja ein av teim umleið 40 livunum, høvundan Alfons Bertholds. Í stuttum er søga hansara henda: Hann er føddur og uppvaksin í fiskimannaheimi við Livisku strondina. Fer á ungum árum til Finnlands á fiskimannaskúla og fer eftir lokið prógv heim atur til Lettlands, sum nú er hersett av russum. Hann er fyrst í tjúgunum. Bann er sett fyri øllum fiskiskapi fram við strondini. allir útróðrarbátar og fiskibátar eru drignir upp á land og sleipaðir langt inn í ein skóg, tann núverandi Bátakirkjugarðurin.

Fólkið, sum hevði sitt daglig yrki á sjónum, slapp ikki at nærkast teim hvítu sandstrondunum. – Undantikið var ein 300 m. langur

geiri í Mazirbe. Har sluppu íbúgvarnir at ganga í ein tíma um dagin, millum kl. 8 og 9 á kvøldi. Tað var alt. Undir uppsýni av sovjetiskum hermonnum.

Nú, tá ið tað umsiðir er hvørjum frítt at fara, er hann vorðin ov gamal og skip hansara eru langt síðan fúnáð.

Hann er stak glaður fyri vitjanina, og serliga heilsar hann upp á finnendingarnar, sum eru við. Áðrenn vit fara, biður hann okkum biða sær, meðan hann vindur flaggið "í húnar hátt", tí hann vil so gjarna hava eina mynd av okkum øllum uttanfyri húsin og merkinum á stong. Hetta gera vit, hóast hetta seinkar okkum nógv, men tíðin hevur ongan serligan týðning her.

Tey bæði upprunafólkini í Lettlandi – livar og latviar – hoyra til hvør sín málflokk. Livarnir tosa eitt finskt-urgiskt mál, meðan lettiskt (latviskt) er annað av teim báðum núverandi baltisku málunum, sum hoyra til tann indo-europeiska málflokk.

Livarnir høvdu givið út eitt tíðindablað um bókmentastevnuna við týðingum av fleiri av teim norðurlendsku høvundunum. Heimafurtukomin havi eg fingið sendandi eitt nýtt tíðindablað m.a. við ferðafrásagnum frá túrinum hjá okkum. – Hetta til ein ættból, sum telur knapt 40 fólk.

Mazirbe

Vit er um tveir tímar seinkað, tá ið vit koma til Fólka-húsið í Mazirbe, sum nú er latið upp aftur, men tey biða

eftir okkum. Vit hava upplestur og pallborðsfund um evnið "Minnilutur og Sjálvstýri". Í pallborðinum sótu hetta kvøldið umboðini úr Grønlandi, Føroyum og Sámalandi. – Alt, sum varð sagt og skrivað á øllum túrinum varð tulkað til og úr svenskum.

Mazirbe er oyðin og tómur. Stórt fátækradømi valdar í hesum landslutinum. Vit skulu gista á einum internatskúla fyri børn. Í skrivandi løtu merkist enn skelkurin vit finga tað kvøldið. Stundurin bygningarnir vóru i... vesini... matsalurin. Vit vóru stúgváð saman á smáum kømrum í heimsins vánaligastu sengrum. Á ves fekst tú ikki farið, alt gólvið fleyt, tí kumman var í ólagi. Vespappír fannst einki. Tað bar ikki til at vaska sær, annað enn at skola fingrarnar í koldum vatni. Maturin var fátæksligur. Einki smør, einki kaffi, nakrir turrir breyðbitar og sild afturvíð og eitt speilegg oman til morgunmatar. Einki kaffi. Vit kendu okkum longu móð og skitin, og hetta var bara fyrsti dagur av tiggju. Eg hugsi, at eingin av okkum ríku norðurlendingum var fyrirreikaður uppá eitt slíkt fátækradømi. Tað var ringt hjá okkum at skilja, at hetta vóru skúla- og bústaðarviðurskiftini hjá smábørnum.

Illa uppløgd og kedd fara vit út í bussin og koyra út í skógin, har vit fara av og ganga ein langan tein millum trøini til Bátakirkjugarðin. Skip og bátar fúnáðir, trø og runnar vaksa upp gjøgnum tiljumar og hava vaksið í mong, mong ár. – Tann gamli livin, sum ongantíð slapp á sjógvin, hóast hann var borin til fiskiskap.

Tann gamli livin Alfons Bertholds prátar við finsku Anne Niemi, tíðindakvinnu, og Jyrki Kuisinen, yrkjara. Aftanfyrir sámiski yrkjarin Stig Gælok.

Tíðin steðgar, meðan hitin flimrar á luftini, og stórir mýggjabitar dansa millum trøini. – Vit lurta eftir grønlandskum yrkingum og sámiskum joik. Stig velur í dag eitt serligt frábrigði av joik, sum sámarnir nýta, tá ið teir syngja um sorg og deyða.

Framhald

Frá Bátakirkjugarðinum.

